

Бакайнова Н. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук, адвокат*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Адвокатура України приймає активну участь в реалізації обов'язку держави щодо забезпечення права на безоплатну правову допомогу. Безоплатна правова допомога надається адвокатами з урахуванням загальноприйнятих у суспільстві моральних принципів та правил адвокатської етики з метою сприяння реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення, забезпечення рівного доступу до права і правосуддя.

З 1 січня 2013 р. здійснюється надання безоплатної вторинної правової допомоги особам до яких застосовано адміністративне затримання; до яких застосовано адміністративний арешт; які затримані за підозрою у вчиненні злочину; до яких як запобіжний захід обрано тримання під вартою; у кримінальних провадженнях стосовно яких відповідно до положень КПК України захисник залучається слідчим, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням або проведення окремої процесуальної дії. З 1 січня 2014 р. перелік категорій осіб, яким надаватиметься безоплатна вторинна правова допомога, буде розширено. З 1 січня 2017 р. такий вид безоплатної правової допомоги надаватиметься всім соціально незахищеним категоріям осіб, визначеним Законом України «Про безоплатну правову допомогу», зокрема у цивільних та адміністративних справах. Таким чином, впровадження законодавчо визначеного механізму надання правової допомоги актуалізує питання забезпечення якості надання безоплатної правової допомоги адвокатами.

Стандарти якості при наданні безоплатної правової допомоги адвокатами мають бути забезпечені:

1) залученням адвокатів до надання безоплатної вторинної правової допомоги через відбір за результатами конкурсу. Впровадження конкурсного підходу щодо адвокатів, які залучаються до надання безоплатної вторинної допомоги, не передбачає повторну оцінку знань адвокатів, оскільки їх достатній рівень вже був оцінений відповідною кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури при складанні кваліфікаційного іспиту та отриманні свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю. Сутність та призначення цього конкурсу полягає у з'ясуванні прагнення адвоката, його бажання та можливостей працювати в системі безоплатної правової допомоги та виконувати функцію адвокатури з високою суспільною свідомістю;

2) врахуванням під час призначення адвоката його спеціалізації, досвіду роботи, навантаження, складності справ, у яких адвокат бере участь;

3) визначенням контрактом (договором) обов'язку адвоката якісно, в обсязі та у строки надавати безоплатну вторинну правову допомогу та заходів відповідальності до адвокатів, які будуть неналежно виконувати свої зобов'язання за умовами договору та не дотримуватись порядку надання вторинної допомоги, у тому числі виключення з Реєстру адвокатів, які надають вторинну допомогу, а також прийняття рішення щодо заміни адвоката;

4) наявністю повноважень у органів адвокатського самоврядування щодо виконання адвокатами професійних обов'язків з надання безоплатної правової допомоги відповідно до вимог законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність та Правил адвокатської етики. Так, до повноважень Ради адвокатів регіону як органу адвокатського самоврядування віднесено й утворення комісії з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги (п.10, ч.4 ст.46 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Проте, правовий статус комісії та її склад викликають на запитання. Затверджене Рішенням Ради адвокатів України від 17.12.12 р. № 35 Положення про комісію з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги закріплює, що до складу комісії, який формується радою адвокатів регіону з числа адвокатів, стаж адвокатської діяльності яких становить не менше десяти років, адреса робочого місця яких знаходиться відповідно в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві, місті Севастополі, і відомості про яких включено до Єдиного реєстру адвокатів України, входять голова, заступник голови, секретар та не менше двох інших членів Комісії. Голова, заступник голови, секретар, інші члени Комісії не можуть одночасно входити до складу кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, ревізійної комісії адвокатів регіону, ради адвокатів регіону, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, Вищої ревізійної комісії адвокатури, Ради адвокатів України. Отже, рада адвокатів регіону замість здійснення повноваження, визначеного у п.10 ч.4 ст.46 Закону, самостійно, тобто шляхом утворення комісії з числа членів ради, фактично, утворює новий орган з числа адвокатів, що не обиралися до складу органів адвокатського самоврядування. Очевидно, що така ситуація вступає у протиріччя із принципами адвокатського самоврядування та його організаційними формами: функції адвокатського самоврядування можуть здійснюватися будь-якими іншими органами або особами, навіть адвокатами, окрім тих, що визначені в законі. Більш того, склад та правовий статус органів адвокатського самоврядування дозволяють виконувати покладені на них завдання належним чином. Аналіз законодавства та нормативних документів про адвокатуру дозволяють прийти до висновку, що комісія

з оцінювання якості, повноти та своєчасності надання адвокатами безоплатної правової допомоги має формуватися з числа адвокатів, які обрані до складу ради адвокатів регіону;

5) вирішення питання оплати праці адвокатів та погашення кредиторської заборгованості перед адвокатами за 2012 р. на загальну суму 695101,34 грн. згідно із Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для оплати послуг та відшкодування витрат адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2013 № 130.

Свида О. Г.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ СУДДІВ НА УЧАСТЬ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ СУДДІВСЬКОГО СПІВТОВАРИСТВА

Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою (ст. 1). Зміст правової держави розкривається в ст. 3 Конституції: «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини і їхні гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави». Отже, побудова правової держави неможлива без гарантування прав кожного громадянина. В свою чергу, функціонування судової влади неможливе без забезпечення реалізації прав та гарантій діяльності носіїв судової влади, у зв'язку з чим ці питання набувають неабиякого теоретичного та практичного значення.

Не зупиняючись на питанні класифікації професійних прав суддів, вважаємо за доцільне все ж таки окремо виділити таку категорію, як право судді на участь у житті суддівського співтовариства, що можна розглядати як одну з гарантій незалежності судової влади.

Право суддів на участь у вирішенні питань, що стосуються суддівського співтовариства, як умова їх незалежної професійної діяльності, розкриваються в наступному:

Право судді користуватися захистом з боку корпоративних органів і їхніх посадових осіб. Корпоративні органи повинен допомогти реалізувати, а в разі потреби захистити належність судді. Суддя зовсім інакше відноситься до захисту тих, хто звернувся до судового захисту, коли відчуває за своєю спиною орган корпорації, здатний у разі потреби надати йому підтримку. Якщо суддя не має в цьому органі справжніх представників і прихильників, він повинен мати рідку мужність, щоб сміливо і наполегли-